

Adam Bensch, ur. 19.10.1951 r.

Po wprowadzeniu stanu wojennego aktywny działacz podziemnych struktur toruńskiej „Solidarności”, które współtworzył m.in. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1982 r. zajmował się redagowaniem podziemnego pisma „Obecność”. Prace redakcyjne, koncepcyjne oraz obmyślanie form dystrybucji w przeważającej mierze odbywały się w mieszkaniu Adama Bensch. Brał aktywny udział w kolportażu nielegalnych pism takich jak: „Pogłos”, „Toruński Informator Solidarności” i „Elana” na terenie Torunia.

Piotr Biegalski, ur. 02.03.1967 r.

Od 1981 r., będąc jeszcze uczniem zaangażował się w działalność opozycyjną polegającą m.in. na rozrzucaniu ulotek antyreżimowych na terenie miasta Torunia. Od 1987 r. był jednym z najaktywniejszych działaczy toruńskiego Ruchu „Wolność i Pokój”. W tym czasie odmówił odbycia zasadniczej służby wojskowej, za co w 1988 r. został skazany przez Kolegium ds. Wykroczeń na karę grzywny. Brał udział w protestach i pikietach organizowanych przez członków Ruchu WiP, m. in. uczestniczył w okupacyjnym strajku studenckim zorganizowanym w maju 1989 r. w Dworze Artusa w Toruniu oraz pomagał w składaniu książek drukowanych w podziemnym „Wydawnictwie Kwadrat”. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa.

Zbigniew Bobiński, ur. 22.02.1940 r.

W latach 1980-1981 był aktywnym członkiem Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność” na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od lipca 1981 r. reprezentował Komisję Uczelnianą w Zarządzie Regionu NSZZ „Solidarność” w Toruniu. Wspomagał studentów w strajku studenckim zorganizowanym jesienią 1981 r. Po wprowadzeniu stanu wojennego, będąc wykładowcą na Wydziale Matematyki UMK, zaangażował się w podziemną działalność zdelegalizowanej „Solidarności”, współtworząc jej struktury na UMK. W latach 1982-1989 był aktywnym działaczem Diecezjalnego Ośrodka Charytatywno-Społecznego w Toruniu, którego celem była opieka nad internowanymi, uwięzionymi, pozbawionymi pracy lub represjonowanymi oraz ich rodzinami. Ponadto zajmował się kolportażem wydawnictw podziemnych i był autorem artykułów w „Toruńskim Informatorze Solidarności”. W 1989 r. pełnił funkcję członka Komisji Rewizyjnej w Regionalnej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” w Toruniu.

Bogdan Domek, ur. 17.09.1957 r.

Będąc pracownikiem Ośrodka Badawczo - Rozwojowego Elektronicznych Układów Specjalizowanych „Mera” w Toruniu zaangażował się w działalność w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. W latach 1981-1987 zajmował się drukowaniem i kolportażem prasy podziemnej m.in. „Toruńskiego Informatora Solidarności”, „Tygodnika Wojennego” oraz „Kontry”. W 1985 r. prace związane z drukiem „Toruńskiego Informatora Solidarności” odbywały się w jego domu. Z powodu działalności w podziemnych strukturach opozycji toruńskiej był czasowo objęty zakazem opuszczania kraju.

Andrzej Jalocho, ur. 28.09.1959 r.

W latach 1981-1989 był zaangażowany w działalność struktur NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego, będąc pracownikiem Pomorskich Zakładów Aparatury Elektrycznej "Aparator" w Toruniu brał aktywny udział w kolportażu nielegalnych wydawnictw. Uczestniczył w zbieraniu składek członkowskich oraz użyczał swoje mieszkanie na spotkania Komitetu

Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w PPZA „Apator” Toruń. Dnia 16 maja 1989 r. został wybrany przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy.

Kazimierz Janicki, ur. 27.02.1936 r.

Naczelnik Lokomotywowni Pozaklasowej PKP w Toruniu, od sierpnia 1980 r. zaangażował się w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w węźle PKP w Toruniu, poprzez doradztwo i wspomaganie w działaniu grupy inicjatywnej. W październiku 1980 r. wstąpił w szeregi „Solidarności” zostając członkiem Komitetu Zakładowego. Dnia 3 października 1980 r. brał czynny udział w strajku załogi Lokomotywowni. Podczas głódówki strajkujących maszynistów, wspierał ich moralnie, otaczał opieką oraz zapewniał całodobową służbę lekarzy zakładowych. W okresie zatrudnienia w PKP miał szereg zasług w obronie praw pracowniczych i wykazywał się patriotyczną postawą w dążeniu do suwerenności i niepodległości Polski. W dniu 6 stycznia 1982 r. jako zwierzchnik zmilitaryzowanej jednostki PKP z powodu odmowy wykonania polecenia służbowego, na podstawie dekretu o stanie wojennym, został odwołany z zajmowanego stanowiska i przeniesiony na niższe stanowisko do Lokomotywowni PKP w Grudziądzu. Następnie, postanowieniem Prokuratury Pomorskiego Okręgu Wojskowego został tymczasowo aresztowany w okresie od 24 lutego do 5 maja 1982 r. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Toruniu z dnia 20 stycznia 1983 r. został uniewinniony od zarzuconego mu czynu. Po wyjściu na wolność kontynuował działalność opozycyjną poprzez jawną krytykę panującego ówczesnie systemu politycznego i aktywne uczestnictwo w licznych protestach i manifestacjach organizowanych przez „Solidarność Kolejarzy” w Toruniu. W 1989 r. kandydował w wyborach do Sejmu z okręgu wyborczego w Grudziądzu.

Barbara Wanda Janowska, ur. 24.08.1959 r.

W latach 1981-1989 aktywna działaczka opozycji demokratycznej w Toruniu. W okresie studiów zaangażowała się w działalność w ramach Niezależnego Zrzeszenia Studentów UMK, następnie w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. Wspierała rodziny osób internowanych i aresztowanych. W swoim mieszkaniu organizowała spotkania konspiracyjne działaczy opozycyjnych i udzielała im schronienia. Brała aktywny udział w drukowaniu i kolportowaniu nielegalnych wydawnictw na terenie miasta Torunia.

Stefan Kamiński, ur. 09.04.1957 r.

W 1980 r. będąc pracownikiem Zakładów Elektronowych „Unitra – Toral” w Toruniu zaangażował się w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy, zostając członkiem Komitetu Założycielskiego. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność związkową. Był organizatorem tajnej drukarni i siatki kolporterskiej w ZE „Unitra – Toral”. Zajmował się redagowaniem oraz drukowaniem treści informacji dla nielegalnych wydawnictw. Utrzymywał ścisłe kontakty z kierownictwem podziemnej „Solidarności” w Toruniu. Dnia 29 maja 1984 r. został zatrzymany za posiadanie nielegalnych wydawnictw m.in. „Tygodnika Mazowsze”, „Tygodnika Wojennego” i „Toruńskiego Informatora Solidarności”, następnie postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Toruniu tymczasowo aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Toruniu i Bydgoszczy. Zwolniony z aresztu w dniu 9 lipca 1984 r. ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Dnia 26 lipca 1984 r. Prokuratura Rejonowa w Toruniu umorzyła w stosunku do Stefana Kamińskiego prowadzone śledztwo na podstawie ustawy z dnia 21 lipca 1984 r. o amnestii. Po wyjściu na wolność nie zaprzestał prowadzenia działalności opozycyjnej. Zaangażował się w prace Tajnej Komisji Zakładowej „Solidarność”, przygotowywał akcje plakatowe oraz prowadził bibliotekę wydawnictw niezależnych. W 1989 r. zaangażował się w organizację funduszy, transportu i materiałów poligraficznych promujących kandydatów solidarnościowych do Sejmu.

Marek Jerzy Konikiewicz, ur. 07.08.1958 r.

Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w działalność opozycyjną w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność” w Toruniu poprzez współorganizowanie druku czasopism podziemnych, głównie „Toruńskiego Informatora Solidarności” i „Kontry”. Jako pierwszy w Toruniu użył techniki sitodruku do druku pism związkowych, odchodząc od używania powielacza. Wraz z ojcem i bratem brał udział w ukryciu zbiorów biblioteki Zarządu Regionu „Solidarności”. W latach 1986 – 1987 współuczestniczył w budowie tajnej drukarni w dzielnicy Wrzosa w Toruniu. W związku z prowadzoną działalnością był inwigilowany przez SB w Toruniu w latach 1983 - 1988.

Jerzy Kowalski, ur. 20.10.1956 r.

Od września 1980 r. członek NSZZ „Solidarność” w toruńskim Przedsiębiorstwie Geofizyki Morskiej i Lądowej „Geofizyka”, gdzie zajmował się drukiem i kolportażem podziemnych czasopism „Geofon” i „Toruński Informator Solidarności”. W latach 1982-1989 uczestnik Duszpasterstwa Ludzi Pracy w Toruniu oraz w latach 1986-1989 Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego. Od 1987 r. członek kierownictwa Akcji Bieżącej Konfederacji Polski Niepodległej w Toruniu. Dnia 12 sierpnia 1989 r. został zatrzymany w Toruniu za kolportowanie ulotek o treści antypaństwowej sygnowanych przez KPN. Po przesłuchaniu w siedzibie Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych został zwolniony.

Lucja Lewicka, ur. 02.01.1945 r.

Jedna z głównych aktywistek „Solidarności” regionu toruńskiego. Pracownik naukowy Wydziału Biologii UMK w Toruniu i członkini Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność”. Pełniła funkcje lektora pierwszego MKZ NSZZ „Solidarność” oraz delegata na walne zebrania NSZZ „Solidarność” przy UMK. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność związkową zajmując się kolportażem materiałów bezdebitowych o treści antykomunistycznej wśród pracowników UMK w Toruniu. Za powyższe została internowana w okresie od 27 stycznia do 14 marca 1982 r. w Ośrodkach Odosobnienia w DarłóWKu i Gołdapi. Po zwolnieniu z internowania była inwigilowana przez Służbę Bezpieczeństwa w Toruniu.

Wojciech May, ur. 13.04.1952 r.

W 1980 r. będąc pracownikiem Zakładów Sprzętu Sportowego „Polsport” w Toruniu zaangażował się w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy, zostając członkiem Komisji Zakładowej. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie zaprzestał prowadzenia działalności związkowej, czynnie włączając się w działalność podziemnych struktur „Solidarności”. Został jednym z aktywniejszych kolporterów najważniejszych podziemnych pism Regionu Toruńskiego, w tym „Toruńskiego Informatora Solidarności” i „Kontry”. Utrzymywał ścisłe kontakty z wieloma działaczami opozycyjnymi, a jego prywatne mieszkanie było wykorzystywane jako jedna z głównych skrzynek kolportażowych na miasto Toruń. Jako zaufany, konspiracyjny mechanik samochodowy pomagał w bieżących naprawach pojazdów wykorzystywanych w celach konspiracyjnych m.in. przez toruńskich taksówkarzy, będących zapleczem transportowym dla podziemnych działaczy oraz nielegalnych wydawnictw, prasy i ulotek.

Elżbieta Barbara Michalak-Błażejewicz, ur. 02.01.1958 r.

W latach 1980-1981 aktywna działaczka NSZZ „Solidarność” w Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Chełmnie oraz członkini MKZ w Chełmnie. W grudniu 1981 r. wraz z działaczami Konfederacji Polski Niepodległej współorganizowała w Chełmnie mszę w intencji ofiar *Grudnia '70* oraz internowanych działaczy „Solidarności”. Z jej inicjatywy powstało Duszpasterstwo Ludzi Pracy przy

kościół p.w. WNMP w Chełmnie. W latach 1982-1989 organizowała oraz brała czynny udział w mszach patriotycznych, w czasie których wygłaszała intencje w sprawie internowanych w 1982 r. w obozie wojskowym w Chełmnie, uwolnienia więźniów politycznych, ofiar stanu wojennego, strajkujących robotników i uznania legalnej działalności „Solidarności”. W latach 1987-1989 zaangażowała się w działalność struktur Pomorskiego Okręgu KPN w Toruniu, reprezentując okręg chełmiński. Współorganizowała i uczestniczyła w demonstracjach oraz wiecach KPN w Chełmnie, Toruniu i Warszawie oraz Marszach Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej. Organizowała spotkania z liderami KPN, kolportowała bezdebitowe pisma, organizowała akcje ulotkowe upamiętniające wystąpienia wolnościowe oraz zachęcające do uczestnictwa w rocznicach patriotycznych i namawiające do bojkotu pochodów pierwszomajowych. W związku z prowadzoną działalnością była kilkakrotnie zatrzymywana oraz przeprowadzano z nią rozmowy ostrzegawcze. Inwigilowana przez SB w Chełmnie i Toruniu w latach 1985-1989.

Anna Nawrocka, ur. 12.02.1954 r.

W 1981 r. aktywnie uczestniczyła w pracach Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego w Bydgoszczy. W okresie stanu wojennego brała udział w zgromadzeniu przed gmachem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy w czasie toczącego się procesu działaczy NSZZ „Solidarność”. W latach 1985-1989 uczestniczyła w prowadzeniu biblioteki niezależnych wydawnictw, tzw. Międzyzakładowej Biblioteki „Solidarności” w Toruniu, przechowując w swoim mieszkaniu jej zbiory. Zajmował się również kolportażem podziemnych czasopism.

Jan Oleksy, ur. 27.06.1952 r.

Był pracownikiem Muzeum Etnograficznego w Toruniu. W latach 1978-1989 zajmował się kolportażem podziemnych ulotek i pism. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestniczył w akcjach malowania antypaństwowych napisów na murach. W 1984 r. współtworzył i czytał teksty w nagrywanych audycjach podziemnego Radia „Solidarność”, nadającego na fonii TVP. W latach 1986-1988 współpracował z podziemnym „Wydawnictwem Kwadrat” projektując kartki okolicznościowe oraz okładki książek.

Krzysztof Rączkowski, ur. 21.01.1957 r.

Od grudnia 1980 r. członek NSZZ „Solidarność” w Stoczni im Komuny Paryskiej w Gdyni. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność związkową poprzez kolportaż wydawnictw niezależnych i ulotek. Dnia 3 marca 1982 r. został zatrzymany i postanowieniem prokuratury wojskowej z dnia 4 marca 1982 r. tymczasowo aresztowany za rozpowszechnianie nielegalnego wydawnictwa „Niezależny Serwis NSZZ Solidarność” w miejscu pracy oraz na terenie Gdyni i Gdańska. W dniu 5 lipca 1982 r. został skazany wyrokiem Sądu Marynarki Wojennej w Gdyni na 3 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz na 2 lata pozbawienia praw publicznych. Karę odbywał w Areszcie Śledczym w Gdańsku oraz Zakładzie Karnym w Potulicach. Ułaskawiony na mocy Uchwały Rady Państwa z dnia 12 kwietnia 1983 r. i zwolniony z więzienia w dniu 23 kwietnia 1983 r.

Marek Reszka, ur. 02.03.1966 r.

Od 1987 r. członek i szef Organizacji Studenckiej KPN w Toruniu. Zaangażowany w kolportaż podziemnych wydawnictw na terenie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz na terenie miasta. Współtworzył wydawane przez toruński KPN pismo „Zgrzyt”. Aktywnie uczestniczył w wiecach przedwyborczych organizowanych przez KPN w dniach 1 i 3 maja 1989 r. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną był przesłuchiwany oraz inwigilowany przez SB w Toruniu do 1989 r.

Maciej Romaniuk, ur. 28.11.1962 r.

Rozpoczął działalność opozycyjną będąc jeszcze uczniem szkoły średniej. Uczęszczając do VI Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie prowadził druk nielegalnych publikacji, kolportował niezależne wydawnictwa Oficyny „Nowa”, „Kultura Paryska” i „Gryf” oraz był współwydawcą gazetki „UFO”. Został również jednym z inicjatorów powstania w Szczecinie organizacji „Federacja Młodzieży Walczącej” oraz redaktorem wydawanego nielegalnie pisma FMW „Lustro”. Działał czynnie w ramach Ruchu „Wolność i Pokój”, uczestnicząc w tym czasie w wielu manifestacjach, happeningach, kolportażu ulotek oraz przygotowywaniu i eksponowaniu transparentów o treściach politycznych i społecznych. We wrześniu 1987 r. wraz z innymi członkami szczecińskiego Ruchu „WiP” brał udział w zorganizowanej w Bydgoszczy głódówce na rzecz uwolnienia jednego z aktywistów Ruchu, skazanego za odmowę odbycia zasadniczej służby wojskowej. Był także redaktorem dwutygodnika informacyjnego „Ad Vocem”. W sierpniu 1988 r. wspierał strajkujących w Zarządzie Portu Szczecin-Świnoujście, poprzez malowanie na terenie miasta hasel i postulatów strajkowych, kolportaż ulotek oraz dostarczanie dla strajkujących żywności. Po rozpoczęciu studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w 1987 r. został pośrednikiem w przekazywaniu nielegalnych wydawnictw i ulotek między Toruniem i Szczecinem, a także objął funkcję przewodniczącego uczelnianego Zarządu Niezależnego Zrzeszenia Studentów. W tym czasie rozpowszechniał wśród studentów UMK wydawnictwa bezdebitowe, organizował wiece uliczne upamiętniające rocznice odzyskania przez Polskę niepodległości, śmierć polskich oficerów w Katyniu, a także wprowadzenie stanu wojennego w PRL. Za powyższe był wielokrotnie zatrzymywany, legitymowany i przetrzymywany przez 48 godzin oraz dwukrotnie ukarany wysokimi grzywnami przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Szczecina. W kwietniu 1989 r. z ramienia NZS UMK wszedł w skład Komitetu Obywatelskiego NSZZ „Solidarność” w Toruniu, którego najważniejszym celem była organizacja kampanii wyborczej kandydatów solidarnościowych do Sejmu.

Izabela Maria Simińska, ur. 21.01.1943 r.

Pracownik Toruńskiej Przędzalni Czesankowej „Merinotex”. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażowała się w działalność w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. Zajmowała się kolportażem nielegalnych wydawnictw. Współpracowała z najważniejszymi toruńskimi opozycjonistami. Od 1982 r. zaangażowała się w działalność Diecezjalnego Ośrodka Charytatywno-Społecznego przy kościele NMP w Toruniu, w ramach którego udzielano pomocy między innymi osobom internowanym i aresztowanym z powodów politycznych. W związku z aktywną działalnością opozycyjną funkcjonariusze SB dokonali przeszukania jej miejsca zamieszkania w maju i sierpniu 1982 r. oraz zatrzymania na 48 godzin w kwietniu 1983 r.

Andrzej Skowroński, ur. 02.10.1954 r.

Pracownik Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej w Toruniu, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Toruniu oraz aktywny działacz NSZZ „Solidarność”, ściśle współpracujący z Zarządem Regionu. Zaangażował się w kolportaż literatury bezdebitowej, nawiązując kontakty z wydawcami z całego kraju. W związku z prowadzoną działalnością został internowany w okresie od 14 grudnia 1981 r. w Zakładzie Karnym w Potulicach. Ze względu na stan zdrowia, a także na skutek interwencji ordynariusza Diecezji Chełmińskiej, biskupa Mariana Przykuckiego, zwolniony z internowania w dniu 23 grudnia 1981 r.

Grażyna Słupska, ur. 09.11.1946 r.

W 1980 r. będąc pracownikiem Zakładów Maszyn Biurowych „Predom-Metron” w Toruniu aktywnie zaangażowała się w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy, zostając członkiem Komitetu Założycielskiego i Komisji Zakładowej. Prowadziła również związkową

bibliotekę. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie zaprzestała działalności opozycyjnej, czynnie włączając się w inicjatywy podejmowane przez podziemne struktury „Solidarności”. Brała udział w konspiracyjnych spotkaniach odbywających się w kilku miejscach w Toruniu, w tym w kościołach i magazynie materiałowym Zarządu Regionu. Kolportowała zakazane wydawnictwa i ulotki oraz organizowała nielegalną działalność na terenie ZMB „Predom-Metron”. W szczególności zaangażowała się w pomoc osobom aresztowanym i internowanym w ośrodkach odosobnienia oraz ich najbliższym. Działała w ramach Rejonowego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności, Zwolnionym z Pracy i ich Rodzinom. Organizowała pomoc materialną i żywieniową oraz zajmowała się pisaniem listów do osób pozbawionych wolności z przyczyn politycznych. Od 1983 r. była członkiem Grupy Poszukiwania Alternatywnych Sposobów Oporu Społecznego (non-violence). W latach 1985-1986 ściśle współpracowała z „Wydawnictwem Kwadrat”, przepisując teksty oraz przetrzymując w swoim prywatnym mieszkaniu podziemne wydawnictwa. Uczestniczyła również w organizowanych w Regionie Toruńskim Mszach w intencji Ojczyzny.

W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną w latach 1986-1988 została objęta zakazem wyjazdów zagranicznych.

Barbara Stachurska, ur. 24.11.1945 r.

Zaangażowana w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w Wąbrzeźnie. Zajmowała się kolportowaniem nielegalnych ulotek i wydawnictw na terenie miasta. Była łącznikiem do kontaktów pomiędzy podregionem Wąbrzeźno a Regionalną Komisją Wykonawczą NSZZ „Solidarność” w Toruniu. W latach 1982-1989 udostępniała swoje mieszkanie do przechowywania regularnie dostarczanych pism związkowych takich jak „Toruński Informator Solidarności” oraz książek, biuletynów i ulotek. Materiały rozprawiała także w miejscu pracy. Z powierzonych zadań wywiązywała się w bardzo odpowiedzialny i zakonspirowany sposób.

Roman Tucholski, ur. 30.10.1955 r.

Pracownik m.in. Szpitala XXX-lecia PRL w Bydgoszczy oraz Zakładów Rowerowych „Romet” w Kowalewie Wielkopolskim. We wrześniu 1980 r. wstąpił do tworzącego się NSZZ „Solidarność” przy Zakładzie Centralnej Pralni Służby Zdrowia w Bydgoszczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie zaprzestał prowadzenia działalności związkowej, ale czynnie włączył się w działalność podziemnych struktur „Solidarności” w Zakładach Rowerowych „Romet”. Brał udział w kolportażu nielegalnych wydawnictw oraz organizował spotkania działaczy opozycji. Zaangażował się również w przygotowywanie nielegalnych przedsięwzięć katolickich o charakterze artystycznym. W 1986 r. był założycielem Duszpasterstwa Ludzi Pracy im. ks. Jerzego Popiełuszki przy parafii św. Marcina w Szubinie.

Jolanta Teresa Wiśniewska, ur. 12.10.1959 r.

W 1980 r. będąc studentką Wydziału Prawa UMK w Toruniu, zaangażowała się w działalność Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Od października 1981 r. pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Wydziałowej NZS oraz prowadziła bibliotekę wydawnictw niezależnych. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestniczyła w akcji ukrycia sprzętu poligraficznego NZS i zajmowała się redagowaniem, drukowaniem oraz rozpowszechnianiem nielegalnych ulotek na terenie toruńskich zakładów pracy. W związku z powyższym została objęta postępowaniem wszczętym w dniu 19 grudnia 1981 r. przez Wojskową Prokuraturę Garnizonową w Bydgoszczy. Wobec ukrywania się, poszukiwana listem gończym. Pozostawała w ukryciu do końca 1982 r. Postępowanie zostało umorzone w dniu 7 stycznia 1983 r. z powodu braku znamion przestępstwa w zarzucanym ww. czynnie. Do 1989 r. zajmowała się na szeroką skalę organizacją kolportażu i kolportażem książek niezależnych wydawnictw i podziemnej prasy między Toruniem, Bydgoszczą i Warszawą. W dniu 16

grudnia 1983 r. została zatrzymana na 48 godzin za udział w nielegalnym zgromadzeniu na terenie Torunia. W latach 1984-1986 wchodziła w skład Regionalnej Komisji Wykonawczej „Solidarności” Regionu Toruńskiego, z ramienia której koordynowała kontakty międzyregionalne i odpowiadała za kolportaż podziemnych wydawnictw. Dnia 6 czerwca 1984 r. została tymczasowo aresztowana i objęta śledztwem Prokuratury Rejonowej w Toruniu jako podejrzana o gromadzenie i rozpowszechnianie w środowisku studenckim nielegalnych wydawnictw sygnowanych przez NSZ i NSZZ „Solidarność”. Dnia 9 lipca 1984 r. Prokuratura Rejonowa w Toruniu uchyliła zastosowany wobec ww. środek zapobiegawczy w postaci aresztu tymczasowego zamieniając go na dozór MO. Prowadzone postępowanie zostało umorzone postanowieniem Prokuratury Rejonowej z dnia 2 sierpnia 1984 r. na zasadzie ustawy o amnestii. W lutym 1985 r. była inicjatorką powstania i aktywną członkinią Tymczasowej Komisji Samorządu Studenckiego na UMK, której głównym celem było włączenie się środowiska studenckiego do organizowania akcji protestacyjnych przeciwko planom wprowadzenia zmian w ustawie o szkolnictwie wyższym. W 1986 r. wyjechała do Warszawy, gdzie kontynuowała działalność w podziemnych strukturach Regionalnego Komitetu Wykonawczego „Solidarność” Regionu Mazowsze w ramach grupy „Armenia” zajmującej się zapleczem techniczno-organizacyjnym radia „Solidarność”. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną była inwigilowana przez służbę bezpieczeństwa w latach 1983-1989 oraz zastrzeżono jej wyjazdy zagraniczne w latach 1983-1985.

Ewa Janina Zalewska, ur. 19.01.1942 r.

W latach 80-tych XX wieku była jedną z toruńskich adwokatów najbardziej zaangażowaną w sprawy polityczne i z tego powodu wielokrotnie szykanowana przez Służbę Bezpieczeństwa. W okresie trwania stanu wojennego i latach późniejszych do 1989 r. włączyła się w działalność opozycyjną poprzez podejmowanie się obrony oskarżonych w procesach politycznych toruńskich działaczy podziemnych struktur NSZZ „Solidarność”. W lutym 1982 r. zasłynęła mową obrończą przed Sądem Wojewódzkim w Toruniu w procesie trójki działaczy i pracowników Zarządu Regionu Toruńskiego „Solidarności” oskarżonych o kontynuowanie działalności w zdelegalizowanym związku. W czerwcu 1982 r. ofiarnie broniła grupy studentów z UMK w Toruniu, działających w nielegalnych strukturach Niezależnego Zrzeszenia Studentów, aresztowanych i oskarżonych o udział w akcjach ulotkowych. W 1986 r. broniła w procesie przed Sądem Rejonowym w Toruniu działaczy toruńskiej opozycji oskarżonych o nadawanie nielegalnych emisji telewizyjnych z hasłami „solidarnościowymi”. W związku z prowadzoną działalnością była inwigilowana przez SB w Toruniu w latach 1985-1989 oraz w okresie 1985-1986 kilkakrotnie odmówiono jej wydania paszportu i zastrzeżono możliwość wyjazdów za granicę na okres 2 lat.

Hanna Zawadzka, ur. 21.06.1958 r.

W latach 1982-1989 była zaangażowana w działalność w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność” Torunia. W latach 1982-1983 zajmowała się kolportażem nielegalnych wydawnictw takich jak: „Wolne Słowo”, „Kontra”, „Toruński Informator Solidarności” na terenie Zakładów Maszyn Biurowych „Predom-Metron” w Toruniu. Należała również do nieformalnej „grupy metronowskiej” prowadzącej działalność opozycyjną poza zakładem pracy, biorącej udział w wydawaniu przez struktury regionalne ulotek, plakatów, kart świątecznych. W latach 1983-1989 aktywnie uczestniczyła w drukowaniu i składaniu książek oraz innych pozycji wydawniczych dla podziemnego wydawnictwa „Kwadrat” w Toruniu. Prace te wykonywała w swoim mieszkaniu w Toruniu oraz w zakonspirowanych gospodarstwach rolnych w okolicach Torunia.

Zbigniew Zieliński, ur. 22.01.1960 r.

Będąc studentem Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy Filii we Włocławku po wprowadzeniu stanu wojennego zorganizował, a następnie kierował w Brodnicy organizacją pod

nazwą „Związek Walki o Niepodległość”. Członkowie niniejszej organizacji sporządzali i kolportowali nielegalne ulotki oraz malowali na murach hasła o treści politycznej. Za powyższe dnia 30 stycznia 1982 r. został zatrzymany i postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy tymczasowo aresztowany oraz osadzony w Areszcie Śledczym w Toruniu. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 20 marca 1982 r. został skazany na karę 4 lat pozbawienia wolności, utratę praw publicznych na okres 3 lat. Karę odbywał w Areszcie Śledczym w Toruniu i Zakładzie Karnym w Potulicach. Zwolniony z więzienia w dniu 25 marca 1983 r. na podstawie Uchwały Rady Państwa o warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności w wyznaczeniu okresu próby na 3 lata. Dnia 9 sierpnia 1983 r. Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego darował Zbigniewowi Zielińskiemu dodatkową karę pozbawienia praw publicznych, wyznaczając okres próby do dnia 31 grudnia 1985 r.

pośmiertnie

Zdzisław Berkowski, ur. 08.07.1939 r.

Był pracownikiem Zjednoczonych Zakładów Rowerowych w Bydgoszczy. Dnia 18 listopada 1956 r. został jednym z głównych uczestników tzw. Wydarzeń Bydgoskich, podczas których na Wzgórzu Dąbrowskiego doszło do spalenia radiostacji zagłuszającej sygnał zachodnich rozgłośni radiowych. Zniszczona na bydgoskim Szwederowie „zagłuszarka” była symbolem narodowego zniewolenia, cenzury i blokady informacji, a działania podjęte przez manifestantów były wyrazem spontanicznego, wolnościowego zrywu przeciwko symbolowi reżimu komunistycznego. W związku z wyżej opisanymi okolicznościami dnia 27 listopada 1956 r. został zatrzymany i tymczasowo aresztowany. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 1957 r. został skazany na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Karę pozbawienia wolności odbywał w Centralnym Więzieniu we Wronkach do dnia 27 maja 1959 r.

Józef Borowski, ur. 30.03.1939 r.

Był pracownikiem Bydgoskiej Fabryki Lodówek w Bydgoszczy. Dnia 18 listopada 1956 r. został jednym z głównych uczestników tzw. Wydarzeń Bydgoskich, w czasie których na Wzgórzu Dąbrowskiego doszło do zdemolowania radiostacji zagłuszającej sygnał rozgłośni antykomunistycznych. Zniszczona na bydgoskim Szwederowie „zagłuszarka” była symbolem narodowego zniewolenia, cenzury i blokady informacji, a działania podjęte przez tłum stanowiły sprzeciw wobec władzy. W związku z wyżej opisanymi okolicznościami, dnia 18 listopada 1956 r. w godzinach wieczornych Józef Borowski został zatrzymany i Postanowieniem Prokuratora Miasta Bydgoszczy tymczasowo aresztowany. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 1957 r. został skazany na karę sześciu miesięcy więzienia. Karę pozbawienia wolności odbywał w Więzieniu w Bydgoszczy i Więzieniu w Trzeciewnicy. Postanowieniem Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy z dnia 10 maja 1957 r. został warunkowo zwolniony z reszty odbycia kary.

Tadeusz Gozdecki, ur. 30.12.1937 r.

Był pracownikiem Zakładu Sieci Elektrycznej w Bydgoszczy. Dnia 18 listopada 1956 r. został jednym z głównych uczestników tzw. Wydarzeń Bydgoskich, w czasie których na Wzgórzu Dąbrowskiego doszło do zdemolowania radiostacji zagłuszającej sygnał rozgłośni antykomunistycznych. Zniszczona na bydgoskim Szwederowie „zagłuszarka” była symbolem narodowego zniewolenia, cenzury i blokady informacji, a działania podjęte przez tłum stanowiły sprzeciw wobec władzy. W związku z wyżej opisanymi okolicznościami, dnia 1 grudnia 1956 r. Tadeusz Gozdecki został zatrzymany i Postanowieniem Prokuratora Miasta Bydgoszczy tymczasowo aresztowany. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 1957 r. został

skazany na karę 8 miesięcy więzienia. Karę pozbawienia wolności odbywał w więzieniach w Bydgoszczy, Potulicach i Wronkach. Dnia 13 kwietnia 1957 r. Sąd Najwyższy zdecydował o warunkowym zawieszeniu kary więzienia z wyznaczeniem okresu 2 lat próby. Zwolniony z Zakładu Karnego we Wronkach w dniu 19 kwietnia 1957 r.

Tadeusz Gulcz, ur. 23.03.1934 r.

Był pracownikiem PKP Oddział Drogowy w Bydgoszczy. Dnia 18 listopada 1956 r. został jednym z głównych uczestników tzw. Wydarzeń Bydgoskich, w czasie których na Wzgórzu Dąbrowskiego doszło do zdemolowania radiostacji zagłuszającej sygnał rozgłośni antykomunistycznych. Zniszczona na bydgoskim Szwederowie „zagłuszarka” była symbolem narodowego zniewolenia, cenzury i blokady informacji, a działania podjęte przez tłum stanowiły sprzeciw wobec władzy. W związku z wyżej opisanymi okolicznościami, dnia 18 listopada 1956 r. w godzinach wieczornych Tadeusz Gulcz został zatrzymany i Postanowieniem Prokuratora Miasta Bydgoszczy tymczasowo aresztowany. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 1957 r. został skazany na karę 6 lat więzienia. Niniejszy wyrok został utrzymany w mocy przez Sąd Najwyższy. Karę pozbawienia wolności odbywał w Więzieniu Karnym w Koronowie i Centralnym Więzieniu w Sztumie. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 15 marca 1962 r. został warunkowo zwolniony z reszty odbycia kary.

Janina Szwedowska, ur. 21.06.1932 r.

Brała udział w prowadzeniu biblioteki niezależnych wydawnictw, tzw. Międzyzakładowej Biblioteki „Solidarności”, przechowując w latach 1983-1985 w swoim mieszkaniu jej zbiory. Ukrywała ponadto materiały konspiracyjne, w tym nadajnik radiowy i dokumenty, należące do podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” Regionu Toruńskiego. Na terenie Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu kolportowała ulotki oraz podziemną prasę i wydawnictwa bezdebitowe.

Eugeniusz Świderek, ur. 06.11.1946 r.

Był pracownikiem Zakładów Maszyn Biurowych „Predom-Metron” w Toruniu. Przed strajkami sierpniowymi 1980 roku współuczestniczył w redagowaniu i kolportowaniu na terenie Torunia ulotek antypaństwowych. We wrześniu 1980 r. zaangażował się w tworzenie struktur NSZZ „Solidarność” w swoim zakładzie pracy, zostając przewodniczącym Komisji Oddziałowej oraz członkiem Prezydium Komisji Zakładowej. W związku z prowadzoną działalnością został internowany w okresie od 13 grudnia 1981 r. do 11 marca 1982 r. i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Potulicach. Po wyjściu na wolność kontynuował działalność opozycyjną. Brał udział w konspiracyjnych spotkaniach odbywających się w kilku miejscach w Toruniu, został członkiem Grupy Poszukiwania Alternatywnych Sposobów Oporu Społecznego (non-violence), a także uczestniczył w manifestacjach „Solidarnościowych”, będącymi wyrazem sprzeciwu wobec oficjalnych uroczystości państwowych organizowanych przez władze.